

Литература: 1. Біленчук П. Д., Романюк Б. В., Цимбалюк В. С. та ін. Комп'ютерна злочинність. Навчальний посібник. – Київ: Атіка, 2002. – 240 с. 2. Шевяков І. Т. Участь понятого на досудовому слідстві.// Вісник Національного університету внутрішніх справ. – 1999. - 5. - с. 195 - 200. 3. Собецький І. В. О доказательственном значении лог-файлов. Учебный центр «Информзащита». 2003 г. <http://securitylab.ru>. 4. Хитрова О. В. Участие понятых в российском уголовном судопроизводстве. М.: Спарк, 1998. - 80 с. 5. Лісовий В. В. Роль спеціаліста при розслідуванні порушень роботи автоматизованих систем.// Вісник Луганського інституту внутрішніх справ МВС України.- 2001, Вип. 2. – с. 223 – 228. 6. Бацько І. М. Учасники процесуальних відносин під час протоколювання слідчих дій.// Наковий вісник Дніпропетровського юридичного інституту. – 2001, № 2. – с. 112 – 125. 7. КПК України. 8. Айков Д., Сейгер К., Фонсторх У. Компьютерные преступления. Руководство по борьбе с компьютерными преступлениями: Пер. с англ. – М.: Мир, 1999, - 351 с.

УДК 347.779(477):004.4

ОСОБЛИВОСТІ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ ЗАХИСТУ КОМП'ЮТЕРНИХ ПРОГРАМ В УКРАЇНІ

Ганна Красноступ

ТОВ “Центр інформаційної безпеки”

Анотація: Розглядаються питання удосконалення чинного законодавства у сфері інтелектуальної власності, захисту прав розробників комп'ютерних програм щодо формування цивілізованого ринку програмного забезпечення. Висвітлено окремі практичні аспекти захисту прав розробників програмного забезпечення.

Summary: The points presented in the article deal with improvement of the current law in the sphere of intellectual property; the protection of the software developers' rights as well as formation of the law-obeying software products market. Some practical aspects of the question concerning protection of the software developers' rights are also reviewed.

Ключові слова: Комп'ютерна програма, алгоритм, інтелектуальна власність, програмне забезпечення.

І Вступ

Сьогодні Україна знаходиться на новому етапі свого розвитку, коли стає вкрай необхідно вирішувати комплекс важливих економіко-правових питань, що в подальшому сприятимуть приєднанню нашої держави до Європейського Співтовариства.

Як зазначив представник Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОІВ), Україна є однією з провідних держав інтелектуальної творчості. Поряд із США, Японією, Німеччиною та Англією вона входить у першу двадцятку за кількістю талановитих людей. Саме сьогодні неабияку увагу слід приділяти захисту результатів творчої діяльності.

Вже ніхто не заперечує, що комп'ютерна програма є особливим об'єктом права інтелектуальної власності. Нажаль, сьогодні склалась ситуація, коли на території нашої держави за зовсім жалюгідні кошти можна придбати піратські копії програмних продуктів багатьох відомих підприємств-розробників.

Вдосконалення національного законодавства у галузі інтелектуальної власності вимагає забезпечення ефективного правового захисту творчої діяльності розробників програмного забезпечення, які вносять неабиякий внесок у науково-технічний розвиток потенціалу нашої держави.

Слід нагадати, що існує Концепція легалізації програмного забезпечення та боротьби з нелегальним його використанням, затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15. 05. 2002 р. № 247-р. Ця Концепція визначає основи урядової політики щодо легалізації програмного забезпечення та боротьби з нелегальним його використанням; також нею передбачається проведення заходів, пов'язаних з удосконаленням та розвитком ринку програмного забезпечення.

На цьому етапі стає актуальним питання: як саме ефективно захистити такий специфічний об'єкт права інтелектуальної власності, як комп'ютерна програма.

Необхідно зазначити, що лише у 1993 році в Україні прийнято Закон "Про авторське право і суміжні права", що містить окремі положення про охорону комп'ютерних програм.

Всупереч поширеній думці, враховуючи рівень закріпленості та урегульованості правовідносин законодавством України, пов'язаних із таким об'єктом як комп'ютерна програма, можна стверджувати, що

її можна віднести як до об'єктів авторського права так і до об'єктів патентного права.

II Комп'ютерна програма – особливий об'єкт права інтелектуальної власності

З метою створення кращої системи захисту, необхідно усвідомлювати, що саме та яким чином треба захищати.

А що саме є комп'ютерною програмою?

Легальне визначення міститься в Законі України “Про авторське право і суміжні права”, відповідно до якого комп'ютерна програма – це набір інструкцій у вигляді слів, цифр кодів, схем, символів чи у будь-якому іншому вигляді, виражених у формі, придатній для зчитування комп'ютером, які приводять його в дію для досягнення певної мети або результату (це поняття охоплює як операційну систему, так і прикладну програму, виражені у вигляді вихідного або об'єктного кодів).

US Copyright Office у своїх “Правилах реєстрації комп'ютерних програм” визначає, що комп'ютерна програма – це набір правил чи інструкцій щодо прямого чи непрямого використання їх у комп'ютері для досягнення певної мети [1, с. 12].

Крім легального визначення поняття комп'ютерної програми, існує велика кількість визначень, що даються як науковцями так і практиками. З цього приводу В. Бабаєв [2, с. 68] зауважує, що за певних умов комп'ютерні програми можна віднести до інновацій. Так, комп'ютерна програма буде вважатися інновацією тільки в тому випадку, якщо її впровадженням у виробництво будуть викликані структурні зміни, характерні для впровадження інновацій.

На думку А. Музики комп'ютерна програма є різновидом комп'ютерної інформації. Вона обов'язково містить певні відомості і одночасно є побудованою за особливими правилами – сукупністю “зрозумілих” комп'ютеру даних (символів, кодів, сигналів, команд, тощо), яка забезпечує функціонування та керування комп'ютерними системами і/або телекомунікаційними мережами, виконання ними певних завдань [3, с. 87].

На цьому етапі вкрай необхідно визначитися – із чого саме комп'ютерна програма складається. Так, Н. Смирнова [4, с. 9] виділяє окремий об'єкт права інтелектуальної власності – програмний продукт. Він не лише містить програму, але й всебічне право на неї, відповідно “тіло” і “душу”. Авторське право захищає єдність форми і змісту твору, тобто “тіло”. Будь-які зміни форми автоматично переводять його в розряд нового об'єкту правового захисту з можливістю нового авторства.

Комп'ютерна програма містить (рис. 1):

- алгоритм – від лат. Algorithmi, форма імені арабського математика аль Хорезмі – це спосіб рішення задач, що точно пропонує, як і в якій послідовності одержати результат, однозначно визначений вихідними даними [5, с. 36];

- вихідний код; людина при написанні програми для комп'ютера оперує поняттями, що виражаються за допомогою команд алгоритмічної мови [6, с. 37]; таким чином, програма містить алгоритм, написаний зрозумілою людині мовою (вихідний код);

- об'єктний код; комп'ютер є електронним пристроєм, який оперує лише поняттями, вираженими у формі чисел (об'єктний код); процес перетворення програми з вихідного коду на об'єктний називають компіляцією (compilation); об'єктний код за допомогою компановки (linking) перетворюється в виконуваний код;

- текстовий супровід;

- звуковий супровід;

- зображення, що виводяться програмою на екран монітора, у тому числі рухливі;

- назву;

- логотип;

- інтерфейс – форму взаємодії з користувачем програми.

Слід пам'ятати, що програми, написані різними мовами програмування, мають різні вихідні коди, але після компіляції можуть давати однаковий об'єктний код. Для розуміння суті програми і принципів її дії необхідною є наявність вихідного коду, саме він і має найбільшу цінність. Володіючи ним, можна поліпшувати і модифікувати програму.

Структура алгоритму програми відображає стиль і рівень автора, його індивідуальність. Можна зробити висновок про те, що зміна вихідного тексту веде до появи нової комп'ютерної програми, оскільки форма представлення тексту буде нова. Враховуючи все вищенаведене, можна зробити припущення, що об'єктів охорони, пов'язаних із програмним забезпеченням, значно більше. Це і програма в цілому, і зображення, виведені програмою на екран монітора, текстовий і звуковий супровід, логотип програми, назва програми та дизайн її інтерфейсу. Усі ці об'єкти мають охоронятися.

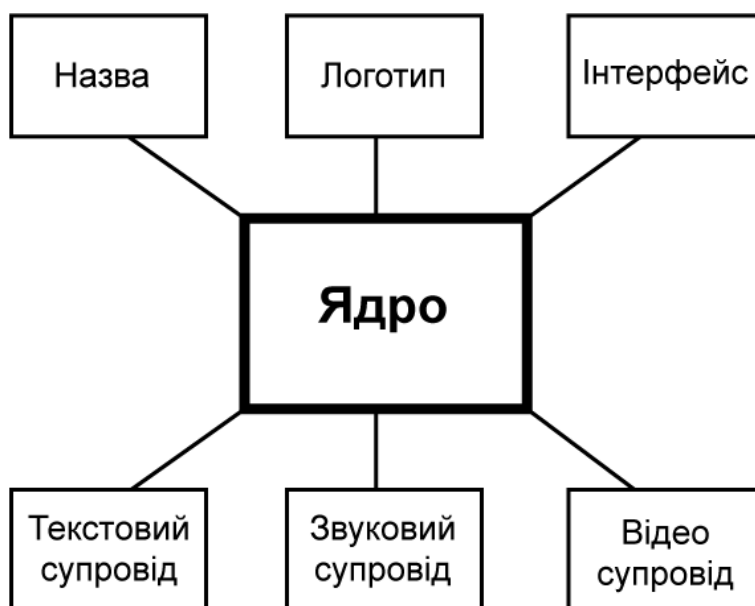

Рисунок 1 – Структура комп'ютерної програми

Практика свідчить, що підприємству-розробнику програмного забезпечення для кожної комерційної комп'ютерної програми треба, виходячи з розуміння доцільності, визначити її найбільш істотні функціональні елементи, які є об'єктами інтелектуальної власності, і виконувати необхідні дії, що будуть достатніми для закріплення майнових прав на неї. Найчастіше, таким об'єктом у першу чергу стає не власне комп'ютерна програма, а такий її компонент, як функціональне *ядро*. Додатки або додаткові модулі, вже розроблені або плановані до розробки, можуть не мати самостійного значення і навіть не працювати як самостійні комп'ютерні програми без взаємодії зі згаданим ядром. Але необхідно зазначити, що не менш доцільним є необхідність захисту всіх інших вищенаведених компонентів комп'ютерних програм у зв'язку з тим, що будь-яка інша особа, що випустить власну комп'ютерну програму до загального обігу з будь-яким тотожним компонентом (назва, логотип, інтерфейс та інше), може порушити права розробника оригінального програмного забезпечення.

Стає зрозумілим, що сьогодні ми маємо унікальний об'єкт права інтелектуальної власності, який, напевно, треба захищати не менш унікальними засобами.

III Побудова ефективної системи правової охорони програмного забезпечення

Неприємно усвідомлювати, що за умови високого рівня піратства в Україні (понад 95%) [7, с. 12] легально виготовлена продукція національних виробників стає неконкурентноспроможною. Це ускладнює процес приєднання країни до Світової організації торгівлі [4, с. 9].

Права виробників програмного забезпечення порушуються дуже часто. Саме тому вирішальним стає питання, яким чином варто охороняти комп'ютерні програми?

Юридична наука виділяє два основні засоби захисту прав: юрисдикційний (захист здійснюється судами та іншими уповноваженими на це органами) та неюрисдикційний (особа, право якої порушено, здійснює захист самостійно в межах закону). Юрисдикційний засіб захисту охоплює судовий та адміністративний порядки захисту прав. Український законодавець для захисту прав інтелектуальної власності використовує всі вказані засоби, порядки та заходи [8, с. 60].

Слід нагадати, що відповідно до ст. 51 Закону України "Про авторське право і суміжні права" [6], захист особистих немайнових і майнових прав суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав здійснюється в порядку, встановленому адміністративним, цивільним і кримінальним законодавством.

Стосовно комп'ютерних програм п. 4 ст. 433 Цивільного кодексу України встановлено, що вони охороняються як літературні твори [9, с. 72]. Сьогодні як фахівців в галузі права, так і розробників програмного забезпечення цікавить, чому законодавець поєднав охорону літературних творів та комп'ютерних програм. Пояснення існують, але вони не є офіційними. Одне з них полягає в тому, що відповідно до норм авторського права захищається форма, в якій втілюється авторське бачення тієї або іншої ідеї, проблеми, процесів тощо. За характером форми відображення рядки літературного твору та комп'ютерної програми мають дещо спільне: і рядки літературного твору, і рядки комп'ютерної програми

автор поновлює символами-літерами або символами-операторами. Тотожність творчого процесу щодо створення літературних творів і комп'ютерних програм стала підставою для вибору форми захисту для комп'ютерних програм. І. Ващинець [4, с. 13] вважає, що у разі експертизи порушення авторських прав на літературні твори чи комп'ютерні програми порівнюються відповідні тексти літературних творів, а для комп'ютерних програм – тексти зазначених програм.

На думку Д. Жуванова [6], порівняння комп'ютерних програм із літературними творами є не зовсім коректним. На відміну від літературних творів, текст комп'ютерної програми (вихідний чи об'єктний код) не мають самостійної цінності без можливості їх застосування в комп'ютері. Отже, сприйняття комп'ютерної програми, тобто власне кажучи її тексту, відбувається не безпосередньо людиною, а опосередковано, за допомогою комп'ютера.

Розглядаючи комп'ютерну програму як твір літератури, не можна не відзначити такої особливості: будь-який фрагмент будь-якої програми можна використовувати як цитату в іншій комп'ютерній програмі. Це дає можливість безплатно і безкарно тиражувати чужі ідеї і отримувати за це прибуток. Таке тиражування призводить до перенасичення ринку програмного забезпечення однотипними програмами [10, с. 38].

Після поділу ринків комп'ютерів ("hardware") і комп'ютерних програм ("software") з'явилась необхідність у забезпеченні ефективної охорони цих об'єктів, особливо тому, що вони невпинно дорожчали [10, с. 48].

Фахівці у галузі права інтелектуальної власності довго дискутували з приводу того, який вид охорони варто обрати. Автор публікації [10] вказує, що раніше пропонувалося три варіанти охорони:

- 1) за допомогою патентів, тобто на праві промислової власності;
- 2) за допомогою засобів авторського права;
- 3) в режимі конфіденційної інформації або промислових секретів.

В свою чергу В. Машуков [11, с. 24] виділяє три види законодавчої охорони щодо комп'ютерних програм: перший – захист патентом, другий – захист авторським правом і третій – захист за допомогою положень, спрямованих проти порушення комерційних таємниць. Думку про те, що комп'ютерні програми можуть бути сприйняті лише як винахід, але ні в якому разі не як об'єкт авторського права ще у 1957 р. висловив у своїх працях К. Шрам [10, с. 12].

Взагалі було висловлено багато аргументів за і проти авторсько-правової охорони комп'ютерних програм. Так, прихильники охорони комп'ютерних програм за допомогою засобів права промислової власності відстоювали, що комп'ютерні програми не носять літературного чи художнього характеру, що режиму охорони тільки форми вираження, але не ідей, недостатньо для комп'ютерних програм, що термін охорони авторських прав є надто тривалим для охорони комп'ютерних програм. Прихильники охорони шляхом застосування норм авторського права підкреслювали, що користувач комп'ютерної програми повинен мати в своєму розпорядженні архівну копію програми, що не вписується в доктрину авторського права, і що включення такого специфічного об'єкта, як комп'ютерні програми, до сфери дії авторського права може призвести конструкцію авторського права до послаблення та розвалу.

Таким чином, можна стверджувати, що захисту потребує не тільки окрема комп'ютерна програма, але і всі її компоненти (рис. 2), за допомогою всіх існуючих інститутів правового захисту.

Рисунок 2 – Компоненти комп'ютерної програми, які підлягають захисту

Врешті-решт правники дійшли певних спільних висновків:

- комп'ютерні програми є об'єктом авторського права та охороняються незалежно від жанру, цінності, призначення та форми вираження;

- для комп'ютерних програм може застосовуватись модель майнових авторських прав, яка забезпечує закріплення виключних прав за автором і правовласником;

- авторсько-правовий механізм охорони комп'ютерних програм є недостатнім;

- треба розробляти нові правові засоби захисту комп'ютерних програм.

Головною позитивною рисою охорони комп'ютерних програм за допомогою механізму авторського права є презумпція авторства: тобто авторське право на комп'ютерну програму виникає при її створенні і для його реалізації не потрібна обов'язкова реєстрація програми [6, с. 38].

Але тільки авторське право неспроможне в захисті сучасних розробників програмного забезпечення, що привело до відродження концепції "sweat of the brow" ("поту на бровах") та "industriousness" ("індустріальності"), яка проголошує, що охоронятися повинні навіть бази даних, створені не творчою працею, але які потребують істотних інвестицій [12, с. 12]. Але з часом ці доктрини були відкинуті. Авторсько-правова охорона може поширюватися на об'єкт тільки у випадку, якщо він має всю сукупність ознак, передбачених чинним законодавством [13, с. 12]. Комп'ютерна програма підлягає охороні, якщо вона оригінальна, тобто є результатом інтелектуальної діяльності її автора. Ніякі інші критерії не повинні застосовуватися для визначення охороноздатності [14, с. 30].

Як вже було зазначено, з погляду права, сучасна комп'ютерна програма являє собою сукупність об'єктів інтелектуальної власності, що і взаємодіють між собою і охороняються на підставі авторського права, і, частково, патентного права.

Сьогодні фахівець у галузі програмування здатний на підставі вже створеної комп'ютерної програми, використовуючи іншу мову програмування, створити нову комп'ютерну програму, навіть запатентувати її, але по суті вона буде виконувати ті ж самі функції, що й перша, на підставі якої вона написана. На думку С. Петренко, В. Смірнова [15], у правовому полі авторського права можуть бути надійно захищені лише унікальні твори, до яких важко віднести більшість сучасних комп'ютерних програм.

За патентним правом "засіб", як об'єкт винаходу, характеризується дією (операцією) або сукупністю дій, порядком виконання таких дій у часі й умовами здійснення дій.

Такою умовою здійснення дій (наприклад, технологічного процесу) і може стати використання певної комп'ютерної програми. Початок такої непрямой патентної охорони комп'ютерних програм було покладено ще у 60 – 70-і роки патентним відомством США.

Цікаво, що в останній редакції Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» комп'ютерні програми й алгоритми, на яких вони базуються, вилучені з кола об'єктів, яким не надається патентна охорона. Таким чином, з моменту внесення змін до закону вже немає підстав для відмови в патентній охороні розробнику нової комп'ютерної програми, якщо вона відповідає умовам патентоздатності.

Саме патентна охорона може надати можливість охорони результатів інтелектуальної діяльності людини, яка розробила алгоритм послідовної взаємодії окремих частин комп'ютера, що обмінюються сигналами, закладеними у програму.

Отже, можна сподіватися, що з мовчазної згоди законодавця патентна охорона може бути надана щонайменше способам керування сигналами, втіленим в алгоритмі, який є основою певної комп'ютерної програми [6, с. 39]. Відтепер, для патентування алгоритму та побудованої на його підставі програми немає необхідності вдаватися до обходу прямої заборони патентування програм шляхом застосування в формулі винаходу конструкцій, які конкурують в порадах фахівців, а саме: «програмуємий комп'ютер (пристрій) для виконання функції», та «засіб використання комп'ютера». Це поширює сферу охорони програми, яка патентується, бо крім власне комп'ютерів, програми можуть використовуватися в сучасній електронній побутовій техніці, промислових роботах тощо.

Так В. Машуков [11, с. 24] вважає, що можна виконувати охорону комп'ютерної програми на підставі патентного права, одержавши патент на схемне рішення, що повторює згаданий алгоритм, тобто послідовність команд. В іншому випадку виконують технічний захист комп'ютерної програми настільки ефективно, щоб алгоритм роботи програми залишався в режимі "ноу хау", і спроби виявити закриті для сторонніх осіб послідовність команд переслідувалися на підставі положень законодавства про недобросовісну конкуренцію.

Показовим є те, що погляди розробників програмного забезпечення звертаються саме до патентного права.

На думку Д. Жуванова, Є. Стогнія, охорона комп'ютерних програм за допомогою патенту на винахід має право на життя [6, с. 39].

Часто висловлюються пропозиції про необхідність патентної охорони комп'ютерних програм за аналогією з винаходами. Світова практика підтверджує необхідність застосування патентного права для ефективного захисту комп'ютерних програм. На жаль, в Україні на сьогоднішній день не розроблено концептуальних методологічно-правових підходів щодо захисту комп'ютерних програм як таких з використанням патентного права [16, с. 111].

Патентно-правова охорона поширюється на права, що випливають з патенту на винахід, корисну модель, промисловий зразок, із свідоцтва на знаки для товарів і послуг. Вони діють з дати публікації відомостей про його видачу за умови оплати річного збору за підтримку дії патенту. Патент надає його власнику виключне право використовувати винахід за своїм розсудом, якщо таке використання не порушує прав інших власників патентів.

Патент надасть його власникові право забороняти іншим особам використовувати винахід без його дозволу, за винятком випадків, коли таке використання не визнається відповідно до закону порушенням прав власника патенту [11, с. 26].

Комп'ютерні програми самі по собі можуть бути об'єктами охорони патентним правом, але за певних умов. Такими об'єктами охорони можуть бути і деякі компоненти комп'ютерних програм.

Зазначимо, що В. Гумен, президент Асоціації патентознавців Санкт-Петербургу, розглядає роботу патентознавців з об'єктами авторського права як нову функцію патентних підрозділів [17, с. 5].

Ландик В. [10, с. 14] висловив думку про те, що для одержання надійної правової охорони комп'ютерної програми доцільно заявляти для отримання патенту наступну групу винаходів:

- спосіб, який здійснюється за допомогою комп'ютерної програми;
- пристрій, запрограмований на виконання функцій, що задаються комп'ютерною програмою;
- носій інформації, який відрізняється лише записаною на ньому комп'ютерною програмою.

За таких умов патент видається на комп'ютерну технологію. Комп'ютерна програма, при цьому, разом з усіма можливими модифікаціями отримує хоча і не пряму, але надійну правову охорону.

На цьому етапі стає зрозумілим, що сьогодні у розробників програмного забезпечення є більше ефективних засобів захисту результатів своєї праці.

IV Висновки

Розглянувши питання особливостей цивільно-правової системи захисту комп'ютерної програми в Україні, можна дійти певних висновків. Виникнення численних правових колізій при захисті прав власників комп'ютерних програм свідчить, що існуючий на сьогодні захист комп'ютерної програми авторським правом недостатній, а зарахування комп'ютерних програм до літературних творів не є коректним.

Стає зрозумілим, що патентна охорона об'єктів інтелектуальної власності завжди більш переважна охороні на підставі авторського права, але, на жаль, далеко не завжди цього можливо домогтися.

Зауважимо, що ст. 52 Закону України «Про авторське право і суміжні права» передбачає, що власники авторського права можуть вимагати відшкодування збитків, заподіяних їм в результаті піратства – порушення авторського права, включаючи упущену вигоду; вилучення і напямом на їх користь доходів правопорушника, отриманих в результаті порушення авторського права, замість відшкодування збитків; а також виплати компенсації, обумовленої судом, у сумі від 10 до 50000 мінімальних розмірів заробітної плати (станом на 15 червня 2004 року ця сума дорівнює від 2050 до 10250000 грн.), встановлених законодавством України. Так, певна річ йдеться не про маленькі кошти, але треба провести певні роботи, щоб механізм цивільно-правової відповідальності запрацював як слід.

З метою створення ефективної системи охорони прав інтелектуальної власності, пов'язаних із захистом комп'ютерних програм, найближчим часом потрібно:

- провести ретельні дослідження у галузі засобів захисту комп'ютерних програм від протиправних посягань;

- на підставі вказаних вище досліджень розробити проект Закону України «Про охорону комп'ютерних програм та баз даних», в якому кожному компоненту комп'ютерної програми буде надано значення окремого об'єкта правової охорони з подальшим його захистом;

- розробити додаткові правила з експертизи винаходів, пов'язаних з комп'ютерними програмами;
- розробити необхідні зміни до Закону України «Про авторське право і суміжні права».

До створення нових норм та внесення необхідних змін та доповнень у чинне законодавство захищати:

- алгоритм – за допомогою патентного права;
- вихідний код – за допомогою авторського права;
- об'єктний код – за допомогою авторського права;
- текстовий супровід – за допомогою авторського права;

- звуковий супровід – за допомогою авторського права;
- зображення, що виводяться програмою – за допомогою авторського права;
- назву – на підставі свідоцтва на знаки для товарів і послуг;
- логотип (торгівельну марку) – на підставі свідоцтва на знаки для товарів і послуг;
- дизайн інтерфейсу – за допомогою авторського права.

Саме така система правової охорони буде перешкоджати неправомірному використанню як самої комп'ютерної програми, так і тотожної їй, що написана іншою особою за тим самим алгоритмом та призводить до однакового технічного результату.

Ще одним рішенням цієї проблеми є застосування спеціального системного підходу, з використанням авторського, патентного, договірної права, законодавства про недобросовісну конкуренцію, про комерційну таємницю тощо, або створення спеціальної правової системи охорони комп'ютерної програми, що на сьогодні впроваджено у деяких країнах світу.

Наприкінці хотілось би висловити сподівання щодо розробки нових нормативно-правових актів та внесення необхідних змін та доповнень у чинне законодавство з метою зменшення в Україні рівня піратства на ринку програмного забезпечення, що дозволить швидко розвиватися національним розробникам комп'ютерних програм.

Література: 1. Про авторське право і суміжні права: Закон України // Відомості Верховної Ради України. - 2001. - 43. - с. 214. 2. Бабаев В. Виды объектов интеллектуальной собственности в инновационной деятельности // Підприємство, господарство і право - 2003. - № 9. - с. 68 - 71. 3. Музика А., Азаров Д. Про поняття злочинів у сфері комп'ютерної інформації//Право України.- 2003. - № 4. - с. 86 - 89. 4. Смирнова Н. Програмний продукт: твір, винахід, або унікальний кумулятивний об'єкт // Інтелектуальна власність - 2003. - № 5. - с. 9 - 12. 5. Словарь иностранных слов и выражений/ Авт. И сост. Е. С. Зенович. - М.: ООО «Фирма «Издательство АСТ», 2000 – 784 с. 6. Жуванов Д., Стогній Є. Яку форму правової охорони обрати для комп'ютерної програми // Інтелектуальна власність - 2003. - № 9. - с. 37 - 42. 7. Тимофієнко Л., Ліннік Л. Правова охорона комп'ютерних технологій // Інтелектуальна власність - 2001. - № 4. - с. 12 - 17. 8. Остапчук В. Останні зміни в режимі захисту прав інтелектуальної власності // Юридичний журнал - 2004. - № 1(19). - с. 60 - 65. 9. Цивільний кодекс України (від 16 січня 2003 року) // Українська інвестиційна газета. - 2003. - 194 с. 10. Ладник В. Доцільність і можливість охорони комп'ютерних програм нормами патентного права / Інтелектуальна власність. - 2002. - № 9. - с.12 - 16. 11. Машиуков В. М. Компьютерное право: практическое руководство.-Львов: Аверс, 1998. - 256 с. 12. Вайшинурс А. Современность и перспективы правовой охраны баз данных России, США и Европейского союза.// Интеллектуальная собственность. Авторское право и смежные права. - 2003. - № 11. - с. 5 – 21. 13. Трофименко А. Авторское право на результаты действия автоматических устройств.// Интеллектуальная собственность. Авторское право и смежные права. - 2004. - № 3. - с.12 - 18. 14. Ханина К. Воздействия развития информационных технологий на формирование системы авторского права Европейского союза.// Интеллектуальная собственность. Авторское право и смежные права. - 2004. - № 3. - с. 27 - 36. 15. Смирнов В. Еще раз об охране компьютерных программ // ИС. Промышленная собственность. - 2002. - № 2. - с. 42 - 47. 16. Петренко С. Правовой захист комп'ютерних програм // Право України. - 2003. - № 3. - с. 108 - 111. 17. Ващинець І. Проблеми удосконалення прав автора на розповсюдження у чинному законодавстві України// Інтелектуальна власність. - 2004. - № 1. - с. 11 - 17.

УДК 681.5:621.391

МОДЕЛІ ЦІННОСТІ ІНФОРМАЦІЇ З ПОЗИЦІЙ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ІНФОРМАЦІЙНО - ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНИХ СИСТЕМ

Володимир Кононович, Микола Тардаскін, Тетяна Тардаскіна*

Одеський регіональний центр технічного захисту інформації ВАТ “Укртелеком”,

**Одеська національна академія зв'язку*

Анотація: Аналізуються існуючі підходи до визначення цінності інформації. Запропоновано багатокритеріальну оцінку цінності з урахуванням властивостей інформації з позицій інформаційної безпеки. Приведені моделі цінності інформації в залежності від показників її обсягу, часу, конфіденційності, цілісності, доступності.